

E tāua uma teine, tama, tama'ita'i ma alii ma ua onomea ona latou maua le avanoa tutusa e maua ai le manuia, lagona saogalemu ma faaalologia ma logosa'ia so latou manatu.

Ae ona o le mea ua ta'ua o aiā lē tutusa o itupa (gender inequality), ua tele ai ina misia e tama'ita'i ma teine o latou avanoa mo ni a'oa'oga, ua faamalosi ona una'i e faaipoipo, ua oo i ai sauaga, pe itiiti ifo o latou totogi nai lo alii semanu e tutusa galuega o loo latou faatino.

I tafa eseese o le lalolagi, e mafai ona oo tama'ita'i ma teine i tulaga e faileagaina ai, faaleagaina ma faatauanauna, pau lava le mafuaaga ona o latou o tama'ita'i ma teine. E mafai ona tupu lenei mea i fesootaiga i luga o le initaneti faapea foi ma le soifuaga moni.

E tāua le manatua e tofu tagata taitoatasi ma lana vaega e faatino i le faamutaina o uiga lē tutusa o loo faaalii i itupa eseese ma fausia se lalolagi saogalemu mo tamaitai ma teine.

E mafai faapefea ona ou faaalii e tutusa ia te au itupa uma ma faaalii amioga lelei i luga o le initaneti?

1. **Faaaloalo i tagata taitoatasi ma feutagai ma i latou e pei ona e manao e latou te feutagai ma oe.** Faaaogā le gagana faaleuo ma agalelei pe a talanoa i isi, i luga o le initaneti ma le soifuaga moni. Faaaloalo i vaega e eseese ai ma faatāua le tulaga tutasi i luga o le initaneti.
2. **Manatua o uiga fia malos, faatauanauna ma sauaga e lē taitai ona taliaina.** E mafai ona e tetee atu i amioga leaga, e aofia ai le tulituliapū lava o tama'ita'i ma teine. Lipoti atu, ta'u i au uo ma talosaga atu mo se lagolagosua.
3. **Faalogo ma mātāu - ia e naunau e iloa mea o loo tutupu i tama'ita'i ma tamaitai ma ia e tuu avanoa i ni suiga o ou manatu.** Faasoa ma au uo ma ou aiga, i faamatalaga e faatatau i uiga lē tutusa o loo faaalii i itupa.

E mafai faapefea ona ou puipua a'u lava mai le faaleagaina i luga o le initaneti ona o le tulaga o itupa?

1. Talitonu i ou lagona. Afai e fai e se tasi se mea ia te oe e lē lelei ai ou faalogona pe lē saogalemu ai ou faalogona, ia e amanaia ma talitonuina ou lagona na ua iai.
2. Fai se gaoiga ma saili se fesoasoani. Afai o sauaina oe i ni uiga tau feusuaiga, faileagaina poo ni faiga faatauanauna ia te oe i luga o le initaneti pe i le soifuaga moni, ia e ta'u atu i se isi e te maufaatuatuaaina, o se tasi e mafai ona lagolago ane ia te oe i le mea o loo tupu.
3. Afai e te vaai i se mea e te lē fiafia ai, ni faamatalaga lē lelei i luga o le tusitusiga a sau uo, poo se isi lava mea e lē nofo lelei ai ou faalogona — ia ta'u i se tasi. Lipoti amioga leaga, taufaamata'u pe sau i luga o le initaneti ma poloka soo se tasi e faamata'u pe faaleagaina oe i luga o ala o fesootaiga televavave ina ia lē mafai ona toe faafesoota'i mai oe.
4. Afai e faia e se tasi se mea e lē saogalemu pe lē to'a lelei ai ou faalogona, pe fai atu e te faia se mea e te lē manao ai, e mafai lava ona e fai i ai e 'leai'.
5. Ia e mafuta i tagata e te maufaatuatuaaina, e pei o uo ma aiga.

MANATUA: E tatau i tagata taitoatasi ona lagona le saogalemu i soo se taimi e o ai i luga o le initaneti. O le matafaioi a tagata uma le faamautinoa o loo saogalemu le initaneti mo tagata uma.

Mo nisi faamatalaga, asiasi i faamatalaga a le Netsafe New Zealand e [faatatau i sauaga](#) e [faavae i itupa](#) ma le faasinomaga o itupa.

